

นิตยสารคู่สร้างคู่สม: ความทรงจำเก่าในเรื่องเล่าสมัยใหม่
Koosangkoosom: Memory modern narratives

ผุสดี ศรีเมือง^{1*} และพัชลินจ์ จินนุ่น²

Pudsadee Srimuang^{1*} and Phatchalin Jeennoon²

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹ Graduate student, Department of Master of Education, Faculty of Thai, Thaksin University.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ

² Assistant, Faculty of Humanities and Social Sciences, Faculty of Thai, Thaksin University

* Corresponding author, E-mail: pudsadee123@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความความทรงจำเก่าในเรื่องเล่าสมัยใหม่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบสร้างของผู้เขียนในนิตยสารคู่สร้างคู่สม ที่เผยแพร่ พ.ศ. 2557 จำนวน 15 เรื่อง โดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า นิตยสารคู่สร้างคู่สมมีการประกอบสร้างความทรงจำในอดีตทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ 1. ความทรงจำแห่งวันวานในคู่สร้างคู่สม ที่กล่าวถึงความทรงจำในด้านการดำเนินชีวิต ความทรงจำด้านประเพณีและวัฒนธรรม ความทรงจำด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความทรงจำด้านอาหารการกิน และความทรงจำด้านสถานที่ 2. กลวิธีประกอบสร้างความทรงจำ ที่ใช้ตัวละครเล่าเรื่องเพื่อให้เห็นภาพแทนของชุมชนเมืองและชนบท การให้ภาพแบบคู่ขนาน เปรียบเทียบ สังคม เวลา และสถานที่ และการใช้โวหารในการขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะทุกอย่างมีข้อเปรียบเทียบที่เห็นได้ชัด จากการใช้ตัวผู้เขียนในการเล่าเรื่องให้เห็นภาพแทนชุมชนเมืองและชนบทที่แตกต่างกัน ในด้านของธรรมชาติ การให้ภาพคู่ขนานที่เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของชุมชนเมืองและชนบท ที่มีทั้งรูปแบบทางสังคม เวลา และสถานที่ ที่มีการเปลี่ยนแปลงต่างไปจากเดิม แม้ว่าจะเคยเกิดขึ้นแต่ปัจจุบันก็ต่างกัน และการใช้โวหารเป็นองค์ประกอบ เพื่อประกอบสร้างให้การถวิลหาอดีตในนิตยสารคู่สร้างคู่สม มีความสมบูรณ์และชวนหลงใหลมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ความทรงจำ, เรื่องเล่าสมัยใหม่

Abstract

Article of memories in modern narrative have purpose for studying the telling story of Koosangkoosom authors which published in 2014 (B.E.2557) amount 15 stories. The methodology used in the study is descriptive analysis. The result identified 2 components of Koosangkoosom in old memory included 1) memory in Koosangkoosom which describes the memories of life, the memories of tradition and culture, the memories of nature and environment, the memories of nutrition, and the memories of location. 2) Creative memory strategy used storytelling the image of characters to describes urban and rural areas, demonstrates parallel picture, comparison, social, time

and location. Stylistic expansion to be clearer because its has been an obvious comparison from telling story of the difference of urban and rural area by authors. For nature, the comparison of parallel picture describes the difference of urban and rural areas included social, time and location which has totally changed from the original even its has happened but different from present and stylistic using as components in order to described the past in Koosangkoosom to be completer and more passionate.

Keywords: Memory, modern narrative

บทนำ

คำว่า Nostalgia เป็นคำนาม แปลว่า โรคคิดถึงบ้าน, ความคิดถึง มีรากศัพท์มาจากคำว่า “nostos” ในภาษากรีกที่แปลว่า “การกลับบ้าน” รวมกับคำภาษาลาตินว่า “-algia” ที่หมายถึง “ความเจ็บปวด” ในปัจจุบันมีการนำคำนี้มาใช้ในความหมายที่กว้างขึ้น คือ แสดงถึงสภาวะอาการและความรู้สึกของคนที่รู้สึกอ่อนไหวและฉวยหาบรรยากาศ หรือความคุ้นเคยแบบในอดีตรวมถึงความรู้สึกซึมเศร้าเมื่อรำลึกถึงความทรงจำในอดีต หรือในความหมายหนึ่งนั้นหมายถึง สำนักสาธารณะในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจุบันและประวัติศาสตร์ ซึ่งในสังคมสมัยนั้นมีมุมมองเกี่ยวกับเรื่องเวลาว่า เวลา มีลักษณะเป็นเส้นตรง (view of time as linear) มีอนาคตที่ไม่อาจกำหนดได้ ทำให้เกิดความรู้สึกว่าไม่อาจจะพบได้อีกและเรียกเรื่องจนเกิดเป็น “อารมณ์ฉวีลหาวอดีต” (นิพัทธ์พงศ์ พุ่มมา และณรงค์กรรณ รอดทรัพย์, 2559)

การโหยหาหรือการฉวีลหา (Nostalgia) เป็นวิธีการมองโลกหรือการให้ความหมายแก่ประสบการณ์ชีวิตมนุษย์อย่างหนึ่ง โดยเน้นความสำคัญของจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึกของผู้คนใน “ปัจจุบันขณะ” ที่มีต่ออดีตที่ผ่านพ้นไปแล้ว Fredric Jameson เรียกกรูแบบหรือวิธีการมองโลกลักษณะดังกล่าวว่า วิธีการมองย้อนอดีต (Retro mode) หรือ วิธีการมองแบบโหยหาอดีต (Nostalgia) ทั้งนี้ การมองย้อนอดีตนั้นมักเป็นภาพตัวแทนที่ถูกสร้างและการสื่อสารสื่อมวลชนร่วมสมัยมากมาย (พัฒนา กิติอาษา, 2546 อ้างถึงใน คณิตา ของศิริ, 2553)

การโหยหาอดีตแสดงให้เห็นถึงความคิดถึงเรื่องราวเก่าๆหรือภาพทรงจำครั้งก่อนที่ยังคงตราตรึงอยู่ในใจโดยที่ไม่สามารถย้อนเวลากลับไปได้ ทำได้เพียงแค่นึกถึงและสร้างภาพเป็นจินตนาการที่อิงความจริงในอดีต หรือบางครั้ง อาจสร้างขึ้นจากการนำมาถ่ายทอดในรูปแบบของบทละคร บทความหรือแม้แต่การสร้างสถานการณ์ที่พบเห็นในปัจจุบัน เช่น การสร้างตลาดน้ำย้อนยุค การจัดกิจกรรมย้อนรอยอดีต เป็นการตอบสนองการโหยหาอดีตเพื่อนช่วยผ่อนคลายความรู้สึกของคนในสังคมปัจจุบันที่พบเจอกับเรื่องราวมากมายจนต้องเรียกร้องหาความสุขความสงบที่เคยมีเมื่อครั้งเก่า

การโหยหาอดีตจำเป็นต้องมีการประกอบสร้างความทรงจำด้านต่าง ๆ เพื่อให้เป็นภาพแทนของสิ่งที่กล่าวถึง ภาพตัวแทนหรือภาพแทน ไม่ใช่สิ่ง/ผลผลิตที่เคยมีอยู่ หากแต่เป็นผลผลิตที่มีการประกอบสร้าง (Construction) ขึ้นมาใหม่ การเสนอภาพตัวแทนไม่เหมือนการสะท้อนภาพแต่เป็นมากกว่านั้น คือการประกอบสร้างขึ้นมา ภาพที่เห็นจึงไม่ใช่การแสดงให้เห็นความจริงที่แม่นยำแบบเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ แต่เป็นการนำเสนอความจริงโดยได้อิทธิพลจากวัฒนธรรมความคิดและการกระทำของคน แบบแผนของทัศนคติทางสังคม ค่านิยม การรับรู้และพฤติกรรมของคนในสังคมรวมไว้ด้วย (คณิตา ของศิริ, 2553)

Hall (1997 อ้างถึงใน ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์, 2551) ให้ความหมายของภาพตัวแทนว่า หมายถึง การประกอบสร้างความหมายผ่านภาษา โดยใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อสารอย่างมีความหมายกับผู้อื่น และสามารถ ใช้สัญลักษณ์เพื่อการอ้างอิงถึงโลกความจริง รวมถึงสิ่งที่เป็เงินจินตนาการ และความคิด นามธรรมที่ไม่ปรากฏ ในโลกรัตถุทั้งนี้ภาษาไม่ได้ทำงานเหมือนกับกระจกแต่ปฏิบัติการของภาพ ตัวแทนได้ประกอบสร้างความหมายขึ้นมา (constructed through signification) หรืออีกนัยหนึ่ง การประกอบสร้างนั้นถือเป็นการใช้ภาษาพูดถึงสิ่งต่างๆ ผ่านระบบความหมาย หรือใช้ภาษาเป็น ภาพตัวแทนในการสื่อสารกับบุคคลอื่น ด้วยเหตุนี้ ภาพตัวแทนจึงเป็นการผลิตความหมายและ แนวคิดต่างๆ ในรูปแบบของภาษา ซึ่งเก็บสะสมไว้ในจิตของมนุษย์และเป็นส่วนสำคัญของ กระบวนการผลิต และแลกเปลี่ยนความหมาย ระหว่างสมาชิกร่วมวัฒนธรรมเดียวกัน

การศึกษาการประกอบสร้างการถวิลหาอดีตในนิตยสารคู่สร้างคู่สมจะทำให้เห็นว่า คนในสังคมปัจจุบันถวิลหาอะไร และมีการแสดงออกในรูปแบบใด การเลือกนิตยสารคู่สร้างคู่สมเพราะ เป็นนิตยสารในสังคมสมัยใหม่ที่มี คอลัมภ์ถวิลหาอดีตอย่างชัดเจน อีกทั้งยังเป็นวารสารที่มีผู้อ่านนิยมเป็นอันดับต้นๆ ของสังคมไทย จากยอดการพิมพ์จำหน่ายที่เฉลี่ยสูงสุดถึงเดือนละ 1.6 ล้านฉบับ และจุดเด่นอีกอย่างของนิตยสารคู่สร้างคู่สม คือ ไม่มีนินาย ไม่ขายแพชั่น แต่เน้นเรื่องราวประสบการณ์จากผู้อ่านคนไทยที่อยู่ทั่วโลก ทั้งประสบการณ์ชีวิตที่เป็นประโยชน์ คอยเตือนใจและให้ข้อคิดผู้อ่าน ประสบการณ์ท่องเที่ยว ในต่างแดนและการบอกเล่าความทรงจำในอดีต โดยนักเขียนกิตติมศักดิ์และนักเขียนคุณภาพหลากหลาย รวมไปถึงผู้อ่านที่ต้องการแชร์ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ของตัวเองถึงแม้ตอนนี้ นิตยสารคู่สร้างคู่สมได้ปิดตัวแล้ว แต่ความทรงจำยังคงอยู่และยังเป็นทีกล่าวถึงของคนในสังคมที่ยังชื่นชมการบอกเล่าเรื่องราวในหนังสือ แม้กระทั่งผู้เขียนเองที่สนใจจะศึกษาประเด็นการถวิลหาอดีตของคนสมัยใหม่ผ่านหนังสือเล่มนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความทรงจำของผู้เขียนในนิตยสารคู่สร้างคู่สม ที่เผยแพร่ พ.ศ. 2557

ขอบเขตการศึกษา

ถวิลหาอดีตในนิตยสารคู่สร้างคู่สมที่เผยแพร่ พ.ศ. 2557 จำนวน 15 เล่ม เนื่องจากเป็นปีที่สร้างรายได้สูงสุด ในรอบ 5 ปีให้หลังก่อนการปิดตัว ในปี 2560

ผลการศึกษา

นิตยสารคู่สร้างคู่สม มีจุดเด่นตรงที่ ไม่มีนินาย ไม่มีการขายแพชั่น ไม่มีภาพข่าวสังคม และมีราคาถูก จึงเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้อ่านทั้งคนไทยและต่างประเทศ (ทัศนีย์ แก้วตุลุดุก, 255) โดยคอลัมภ์ที่นำมาศึกษาเป็นคอลัมภ์ ถวิลหาอดีต ที่เป็นการเล่าย้อนอดีตเมื่อครั้งเยาว์วัยของผู้เขียนที่ต้องการถ่ายทอดอดีตของตนให้ผู้อื่นได้รับรู้ การศึกษาความทรงจำเก่าในเรื่องเล่าสมัยใหม่ จึงมีประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น ได้แก่ ความทรงจำแห่งวันวานในคู่สร้างคู่สม และกลวิธีการประกอบสร้างความทรงจำ มีรายละเอียดดังนี้

ความทรงจำแห่งวันวานในคู่สร้างคู่สม

1. ความทรงจำด้านการดำเนินชีวิต

รูปแบบการดำเนินชีวิต เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลโดยพฤติกรรมต่างๆจะเป็นตัวบ่งบอกถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต เช่น การเข้าสังคม การบริโภค การหาความบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจใช้เวลาว่าง และการแต่งตัว ทุกอย่างล้วนเป็นส่วนประกอบของรูปแบบการดำเนินชีวิต

นิตยสารคู่สร้างคู่ ผู้แต่งบอกเล่าวิถีการดำเนินชีวิตของคนสมัยเก่าที่ใช้ชีวิตเรียบง่าย ลูกหลานอยู่กับคนเฒ่าคนแก่ โดยที่พ่อแม่ออกไปทำงาน หรือ การไปทำงานกับพ่อแม่ในยามที่ไม่ต้องไปโรงเรียน การใช้ชีวิตเรียบง่าย สบายๆ มีเพียงความสุขความเศร้าที่เกิดขึ้นเป็นบางวันตามภาษาเด็กๆ สังเกตได้จากการไปฟังเพลงจากวิทยุ ด้วยกันกับเพื่อนๆที่สร้างความสุขและความสนุกที่ได้ฟังเพลงจากคนที่ชอบ ได้นั่งคุยกับกับเพื่อน และนำเอาที่หัวไปติดเพื่อนจากการสู่มหัวเพื่อฟังวิทยุที่มีเพียงเครื่องเดียว

“บางวันที่ไปเอาข้าวบ้านแม่เสี่ยวอาจเจอวงละครวิทยุที่พี่ผู้หญิงกำลัง “มุง” ฟังกันอยู่ วิทยุธานินทร์อยู่ตรงกลาง ล้อมรอบวิทยุไม่รู้หัวใครเป็นหัวใครแทบจะแนบไปกับวิทยุ ฉันก็รีบเอาหัวเข้าไปแทรกขอฟังกับพี่ๆด้วย หลังรับฟังบันเทิงละครวิทยุเสร็จ พี่ๆหลายคนบ่นคันหัวเพราะติดเหงาจากหัวฉันเข้าแล้ว”

(คนพะเยามีทะเบียนบ้านชลบุรี, 2557 : 73-74)

การตื่นเข้าไปหาผลไม้กับยายเพื่อนำไปขายและเก็บไว้กิน ที่ต้องตื่นตั้งแต่ตี 5 เพื่อเดินไปเก็บผลทุเรียนกับ มะมุด ที่สุกและร่วงล่นลงมาใต้ต้น โดยใช้การดมกลิ่นเพื่อหาผลไม้ และเมื่อเก็บเสร็จก็จะกลับบ้าน เพื่อมาช่วยกันทำอาหารใส่บาตร...กระทั่งเวลาย่ำรุ่งได้ยินเสียงย่าปลุกพร้อมเสียงระฆังทำวัดเช้าที่ดังมาจากวัดในตอนตี 5 ลมหัวซาอุนๆ ยังพัดปะทะกิ่งไม้ใบหญ้าดังวูหวิวผนวกกับเสียงไก่ขันรับกันเป็นช่วงๆไกลบ้างใกล้บ้าง ลมหัวซานี้ช่วยพัดให้ทุเรียนบ้านและมะมุดที่สุกแล้วร่วงล่นลงมา มันเป็นฤดูกาลที่ธรรมชาติรังสรรค์อย่างลงตัว นี่คือนิสัยที่ผมขอให้ย่าปลุกขึ้นมาตอนหัวรุ่ง...ผมตื่นตื่นทุกครั้งที่เราเริ่มออกหาทุเรียนและมะมุดจิตใจจดจ่อ สายตาเพ่งมองและจุมกพยายามจับกลิ่น และสิ่งสำคัญที่สุดในการหาคือ กลิ่น หากยังได้กลิ่นอยู่แสดงว่าทุเรียนและมะมุดต้นนั้นยังมีหลงเหลืออยู่ไม่ได้อีกที่หนึ่ง และผมกับย่าก็จะค้นหามันจนเจอ

(บินหลาเชิงภูหลวง, 2557 : 43)

การดำเนินชีวิตในแต่ละวัน ที่มีผู้ใหญ่คอยช่วยให้ข้างๆ อีกทั้งยังได้ช่วยทำมาหากินพร้อมตามหาผลไม้ในช่วงวัยเด็ก ล้วนแต่เป็นความทรงจำที่แสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตที่น่าจดจำและเป็นความสุขที่เก็บไว้ภายในใจอยู่ตลอดเวลา สะท้อนให้เห็นวิถีการดำเนินชีวิตที่ขัดแย้งกับโลกสมัยใหม่อย่างชัดเจน

2. ความทรงจำด้านประเพณีและวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญของสังคม วิถีชีวิตที่หล่อหลอมไปด้วยความเชื่อทางศาสนา ระเบียบแบบแผนตามประเพณีที่กำหนดให้เป็นไปในทางเดียวกัน และประเพณีก็เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องจนมีเป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญต่อสังคม สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความทรงจำด้านประเพณีและวัฒนธรรมในนิตยสารคู่สร้างคู่สมนั้นคือ การทำนาเกี่ยวข้าวที่เป็นถือเป็นวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงการทำนาของคนในอดีต ที่จะช่วยกันทำนา เพราะการปลูกข้าวกินเองถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำ และการบวชพระที่ลูกผู้ชายจะต้องบวชเป็นพระเพื่อทดแทนพระคุณของบิดามารดาให้ได้เกาะ

ชายผ้าเหลืองไปสู่ภพภูมิที่ดี เมื่อต้องลาจากโลก งานเทศกาลต่างๆ เช่น การทำบุญสงกรานต์ ทำบุญเข้าพรรษา ออกพรรษา ที่ชาวบ้านแต่ละครอบครัวจะแต่งตัวสวยงาม ผู้หญิงนุ่งผ้าถุง ใส่เสื้อลูกไม้ ไปด้วยและมีปืนโตใส่อาหารที่แต่ละครอบครัวตื่นมาช่วยกันทำตั้งแต่เช้าตรู่ นอกจากการทำบุญก็จะมีเทศกาลวันลอยกระทงที่ทุกคนจะทำกระทงจากใบตอง วัสดุธรรมชาติเพื่อไปลอยในแม่น้ำเป็นการขอขมาพระแม่คงคาในเรื่องที่เกิดขึ้นมาตลอดปี เพื่อลอยสิ่งไม่ดีให้ผ่านไปและพบเจอแต่สิ่งที่ดีตลอดปี หรือบางครั้ง ก็เกิดเป็นความเชื่อในเรื่องของไสยศาสตร์ที่เชื่อว่า หากไปเก็บผลไม้ของบ้านไหนแล้วบนต้นไม้ไม่มีโจแขวนอยู่ ก็เกิดพิศุจน์หลักฐานที่แน่ชัด เพราะไม่มีใครเคยลองสักครั้ง

...ช่วงผลไม้ออกนี้แหละ ไม่ว่าจะอะไรจะออกผลตอนไหน อาทิ เงาะ มังคุด มะไฟ ลางสาด ลูกมุด(เป็นผลไม้พื้นบ้านทางภาคใต้ คล้ายมะม่วงแต่ผลโตกว่ากลิ่นหอมแรงคล้ายมะม่วงกะล่อน) เจ้าของผลไม้ต่างก็หนาวๆร้อนๆไปตามกัน โดยเฉพาะยายบ้านติดกันแกปลูกมะไฟและไม้ผลอื่นๆไว้หลายต้น แกเป็นคนขี้เหนียว กลัวพวกเราจะไปกินซะหมดสวน จึงได้มีการป้องกันด้วยการ “ใส่โจ” “โจ” เป็นตัวอย่างของความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ป้องกันปัญหาการลักขโมยผลไม้ในสวน...เนื่องจากการแขวนโจไว้ที่ต้นไม้จะเป็นการบอกให้รู้ว่าได้มีการกำกับคาถาอาคมไว้แล้วจะ หากผู้ใดเก็บผลไม้จากต้นที่มีการแขวนโจไปรับประทาน จะทำให้เจ็บป่วยเกี่ยวกับโรคทางเดินอาหารในลักษณะต่างๆ เช่น ปวดท้อง ท้องบวม ท้องป่อง

(เล็ก เด็กหลังเขา, 2557 : 87-88)

ในปัจจุบันการแขวนโจก็ยังคงมีอยู่บ้างเป็นบางพื้นที่ แต่ก็ไม่นิยมเหมือนสมัยก่อน เพราะการแขวนโจเป็นความเชื่อทางไสยศาสตร์แต่ในปัจจุบันผู้คนมักเชื่อในเรื่องที่พิสูจน์ได้อย่างทางวิทยาศาสตร์ที่กำลังมีบทบาทในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง

3. ความทรงจำด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้เขียนนิตยสารสะท้อนให้เห็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอดีตว่าเป็นสิ่งที่เห็นอยู่ในทุก ๆ วันของผู้คน ที่เพียงแค่ลืมตาก็สามารถมองเห็นสิ่งสวยงามที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ขึ้น อย่างเช่น สายน้ำที่เป็นแหล่งอาหารและแหล่งพักพิงของสัตว์นานาชนิด ความงดงามของสายน้ำที่สะท้อนแสงอาทิตย์ เสียงน้ำกระเพื่อมตามทางเรือ หรือน้ำที่กระเด็นมาเป็นสายจากการเล่นน้ำของเด็กๆ ธรรมชาติจากท้องทุ่งนาที่มีต้นข้าวเขียวช่อชูคอสูงแสงอาทิตย์และสายลมที่พลิ้วไหวอย่างกับต้นข้าวกำลังร้องเพลง เต็มไร่สร้างความเพลิดเพลินเพลิดเพลินตา ช่างเป็นภาพที่งดงามตระการตาที่เก็บไว้ในใจของผู้เขียนอยู่ตลอดเวลา แสดงให้เห็นว่า ในสังคมสมัยเก่ายังคงเป็นธรรมชาติที่สร้างสรรค์โดยไม่มีการปรุงแต่งจากฝีมือมนุษย์

“ชีวิตของคนริมคลองละแวกบ้านฉันใช้ชีวิตอยู่กับน้ำในลำคลองตั้งแต่ตื่นจนถึงเข้านอนก็ว่าได้ บ้านทุกหลังหันหน้าไปทางคลองหน้าบ้าน น้ำในคลองใสสะอาด”

(กิงการณ รัตนา, 2557 : 61)

“...เบื้องล่างในลำคลองแสงจันทร์ทอประกายกับผิวน้ำระยิบระยับ เสียงจิ้งจั่นและแมลงนานาชนิดร้องดังซึ้งแซ่ ประสานกับเสียงนกตบยุงร้องดังตุ๊กตุ๊ก เสมือนเป็นบทเพลงแห่งราตรีกาล”

(ปินหลาเชิงภูหลวง, 2557 : 42)

ธรรมชาติในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก โดยสิ่งที่เห็นได้ชัดคือ พื้นที่ป่ากลายเป็นบ้านเรือนของผู้คน ทางน้ำผ่านกลายเป็นพื้นดินเพื่อทำมาหากิน ส่วนแม่น้ำลำคลองเปลี่ยนสีจากคลองน้ำใสกลายเป็นน้ำเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็น และมีเศษขยะมากมายที่ลอยเกลื่อนอยู่ในน้ำ สัตว์น้ำพากันล้มตายหรือไม่ก็ต้องปรับตัวให้ทนต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลา เสียงใส ๆ จากแมลงตัวน้อยในยามราตรีจางหายไปแต่กลับกันกับได้ยินเสียงท่อไอเสียแทน

4. ความทรงจำด้านอาหารการกิน

อาหารการกินเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้อยู่รอด และในความทรงจำสิ่งที่น่าประทับใจหรือใจผู้เขียนกล่าวถึงอาหารการกินจากความทรงจำว่า มีมิติของความสุข ความอบอุ่น เรียบง่ายและอิงกับธรรมชาติแฝงไว้เสมอ เช่น ตื่นเช้ามากินกาแฟดำกับขนมโรตีกาปายที่เป็นที่นิยมชมชอบของคนสตูล การได้กินกับข้าวที่แม่ทำให้กินนั้นคือ ตัวอ่อนแมลงปอทอดกับไข่ เป็นวิธีการกินแบบบ้าน ๆ ที่สามารถหาวัสดุได้ตามธรรมชาติ เพื่อมาทำเป็นอาหารการกิน และยังมีอีกหลายอย่าง เช่น หาแมงดา เพื่อนำไปทำน้ำพริกแมงดา โดยเดินทางตามทุ่งนาแล้วเมื่อจับได้ก็จะดมกลิ่น หากกลิ่นแรงก็ถือว่าใช้ได้ เป็นการเพิ่มรสชาติในอาหารให้อร่อยยิ่งขึ้น รวมทั้งการเก็บผักสวนครัวที่ปลูกไว้ตามรั้วบ้าน มากินแก้มกับน้ำพริก ถือเป็น การสร้างความพอเพียงไว้ในตัวที่กินข้าวปลูกเอง กินปลาที่จับมาได้ กินผักที่ขึ้นตามทางก็ดี สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตแบบพอเพียงในกินอาหารอีกแนวทางหนึ่งที่น่าชื่นชมและประทับใจ

เมนูโปรดที่ทำจากแมลงปอก็คือ แมลงปอชุบไข่ทอด หลังจากที่แม่ซื้อตัวอ่อนแมลงปอในหนองน้ำตามทุ่งนามาก็จัดการล้างให้สะอาด เตรียมทอดไข่ใส่ซอสมะขามปรุงรสด้วยน้ำปลาดีไข่ให้เข้ากับเครื่องปรุงแล้วนำตัวอ่อนแมลงปอที่ตัวยังเป็นๆอยู่ลงไปแช่ในไข่ ทิ้งไว้สักหนึ่งคืนหรือจนไข่ในซอมน้อยเพราะตัวอ่อนแมลงปอกินเข้าไปในท้อง ก็ถึงเวลาลงกระทะทอด ทำเหมือนไข่เจียวนั่นแหละค่ะ

(แม่น้องโมญ่า, 2557 : 93)

“ชาวสตูลสมัยก่อนจะนิยมต้มกาแฟ (โกปี) ดำ กับขนมโรตีกาปาย ที่ทำจากแป้งและมาอบให้กรอบ รสชาติจะออกหวานๆเค็มๆกรอบๆ เขาจะปั้นแป้งแผ่นกลมแบน สีสอกจะขาวหม่นปนน้ำตาลอ่อนนิดๆ”

(นิภา จีระเสถียร, 2557 : 98-99)

“ในฤดูฝน พอชวานาเริ่มทำนา เด็กๆจะพากันออกไปหาแมงดานา...เมื่อเจอก็จะเอามาต้มดู ถ้าตัวไหนมีกลิ่นฉิ่ง (ฉุน) เป็นอันใช้ได้ ตัวไหนกลิ่นไม่ฉิ่งก็จะปล่อยไป เมื่อได้พอประมาณก็จะนำมาแบ่งๆกันเอาแมงดามาเผาไฟให้แม่ทำน้ำพริกแมงดา กินกับข้าวร้อนๆหรืออย่างแรง”

(หนุ่มสงขลา, 2557 : 64)

5. ความทรงจำด้านสถานที่

ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันสถานที่ที่เปลี่ยนไปตามกาลและเวลา จากสายน้ำที่เคยมีกลายเป็นถนนคอนกรีตที่ต้องใช้ จากป่าเขาลำเนาไพร กลายเป็นถนนและสะพาน จากบ้านเรือนที่เคยอยู่กลายเป็นพื้นที่เหยียบย่ำกาลสมัยเปลี่ยนทุกอย่างก็เปลี่ยนตามเพราะการรับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติที่เข้ามาและความเจริญที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยากจะกลับไปเป็นเหมือนเดิม เช่น คนที่เคย

อยู่ในป่าเขา ก็ต้องย้ายเข้าไปอยู่ในเมืองเพื่อการศึกษาที่สูงกว่า หรือเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว จากคนที่ทำสวน บางครั้งก็ต้องไปอยู่ริมทะเล เพื่อหารายได้ให้มากกว่าเดิม หรือจากสถานที่ที่เคยเป็นที่ทำมาหากิน ก็ต้องกลายเป็นถนนหนทาง เพื่อสะดวกในการเดินทาง ทำให้ภาพความทรงจำในอดีตที่เคยงดงาม กลายเป็นความวุ่นวายและหนาแน่นที่ต้องพบเจอ โดยในส่วนลึกแล้วผู้เขียนอยากหวนคืนสู่อุดมคติเหลือเกิน

“ตอนนี้เสียงแมลงในยามค่ำคืน เสียงนกตบยุงร้องกลายเป็นเสียงยวดยานพาหนะ ทุเรียนบ้านและมะม่วงก็เหลือน้อยเต็มที เพราะปลูกแทนที่ด้วยยางพาราและปาล์มน้ำมัน”

(บินหลาเชิงกุหลวง, 2557 : 43)

วันนี้บ้านคังวารีเปลี่ยนไปมาก ไม่มีการสัญจรทางน้ำแต่เป็นการสัญจรทางบก ร้านตากวยเล็กกิจการ โรงเรียนย้ายไปอยู่ใหม่ไกลกว่าเดิม ที่เดิมเป็นที่ตั้งของประปาหมู่บ้าน ต้นฉำฉาใหญ่โดนฟ้าผ่าจึงถูกตัดทิ้ง พื้นที่โล่งกลายเป็นถนนคอนกรีต หาดทรายถูกเปลี่ยนเป็นदान แข็งๆตลิ่งและทำน้ำเปลี่ยนเป็นสันเขื่อน ป้องกันย่ำท่วม ที่วิชาว-ดำธานินทร์ แผงเสอาอากาศสูงกว่าหลังคาบ้านหายไป ถึงใจถึงอารมณ์กับวีดิจิตลเข้ามาแทนที่ทุกบ้านเรือน

(เสมาทอง บ้านคังวารี, 2557 : 65)

จากความทรงจำทั้ง 5 ด้านจึงทำให้เห็นว่า ผู้เขียนพยายามที่จะเรียกร่องหาวันเก่าๆ เพื่อตอบสนองความรู้สึกที่ต้องการแทนภาพสังคมในปัจจุบันที่วุ่นวายและสับสน จึงเกิดเป็นการประกอบสร้างภาพแทนเพื่อทดแทนในสิ่งที่ขาดหายไป

กลวิธีการประกอบสร้างความทรงจำ

กลวิธีการประกอบสร้างเป็นการบอกเล่าเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความต่างระหว่างสองสิ่งที่มีความคล้ายในหลายรูปแบบ แต่ต่างตรงสถานที่ เวลา และบริบทต่างๆ ดังนี้

1. การใช้ตัวผู้เขียนเล่าเรื่องเพื่อให้เห็นภาพแทนของชุมชนเมืองและชนบท

ผู้เขียนใช้ตัวเองในการเล่าเรื่องเพื่อแสดงให้เห็นถึงภาพแทนในสังคมสมัยเก่า โดยการยกแนวทางวิถีการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาว่าเป็นอย่างไร ทั้งในการทำงาน การเรียน การเล่น ของวัยเยาว์ ที่ทำให้มองเห็นรูปแบบของชนบทว่าเน้นธรรมชาติเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นการกิน การหารายได้ หรือแม้แต่การสร้างมิตรภาพ ทุกอย่างเกิดขึ้นเพราะธรรมชาติที่สร้างสรรค์ขึ้นมาให้คนได้ใช้อย่างพอเพียงและมีความสมดุลกันอย่างเปรียบเทียบไม่ได้ ส่วนภาพแทนชุมชนเมืองก็เป็นการบอกกล่าวถึงการนั่งอยู่ในบ้าน มองความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ความวุ่นวายที่เข้ามาแทนที่ความเงียบสงบ ความโหดร้ายที่เข้ามา รุกรานจิตใจของคน การปลูกฝังในสิ่งที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม และการสร้างมิตรภาพที่แทบจะไม่เหลือเค้าโครงเดิมอยู่เลย ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อว่า ในสังคมที่เคยผ่านมานั้น มีลักษณะที่ตรงกันกับความฝัน แต่สังคมในปัจจุบัน ช่างน่าเศร้าใจจนทำให้การฉลวยอดีตในสังคมปัจจุบันเป็นที่กล่าวขานถึงอย่างมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หลายครอบครัวทำอาชีพเย็บจากจนสามารถส่งลูกๆเรียนจนจบปริญญาเลยทีเดียวนะ ปัจจุบันแม้ในบางจะเจริญขึ้น มีถนน ไฟฟ้า ประปา แต่ก็ยังมีคนในบางอีกมากที่ยังคงยึดอาชีพเย็บจาก เพราะถือเป็นอาชีพของบรรพบุรุษ อาชีพดั้งเดิมที่ทำอยู่กับบ้านและสร้างรายได้ให้กับครอบครัวเป็นอย่างดี

(สุภาพร, 2557 : 61)

แม้ว่าวันนี้ทั้งไฟฟ้า น้ำประปา ถนนหนทางและเทคโนโลยีต่างๆจะเข้ามาถึงหมู่บ้านแล้ว แต่ “หลงข้าวหลวง” ที่หมู่บ้านของฉันก็ยังคงทำหน้าที่ในการเก็บข้าวสำรอง ยังเป็นที่พึ่งยามยากของคนในหมู่บ้านเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ขอขอบคุณ “หลงข้าวหลวง” ที่ทำให้ครอบครัวของฉันพ้นจากความอดอยากและสามารถมีชีวิตที่ดีในวันนี้

(ดอกหญ้า ปลายดอย, 2557 : 95)

2. การให้ภาพแบบคู่ขนาน เปรียบเทียบสังคม เวลา และสถานที่

การให้ภาพคู่ขนาน เป็นการบอกความแตกต่างของสองสิ่งที่มีจะอยู่ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกันแต่ก็ไม่สามารถหวนคืนกลับมาเหมือนเดิมได้อีก เช่น เปรียบเทียบสังคม ที่คนในสมัยอดีต มองเห็นความจริงใจเป็นที่ตั้ง ช่วยเหลือและมีมิตรไมตรีต่อกัน ไม่สร้างข้อขัดแย้งหรือสร้างความบาดหมางให้ผิดใจกัน มีแต่การให้ ที่เป็นการสร้างสัมพันธ์ไมตรีที่น่าปลื้มปิติ ขวนหล่งไหลและนำเข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตสังคมเช่นนั้น ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นได้ชัดเจนคือ การตั้งของไว้ในที่สาธารณะโดยที่เจ้าของไม่อยู่แต่ของก็ไม่เคยหายเพราะทุกคนต่างรู้ดีว่าเป็นสิ่งที่มีเจ้าของและการนำของของคนอื่นมาโดยไม่ได้ออกหรือบอกไว้เป็นสิ่งไม่ดี

“คิดถึงสตูลที่เคยเป็นเมืองสงบ เมื่อก่อนใครมีรถรา ไม่ต้องล็อกลูกกุญแจก็ได้ของจะไม่หาย แต่ปัจจุบันต้องระวังตัวแฉ...”

(นิภา จีระเสถียร, 2557 : 100)

นอกจากนั้นยังแสดงให้เห็นว่า การสั่งสอนของคนในสมัยก่อนยังเป็นที่น่านับถือ เพราะทุกคนยังปฏิบัติตามและยอมรับในกฎเกณฑ์แห่งศาสนาที่มีธรรมะในจิตใจ ดังสุภาษิตที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” แต่สังคมของคนในสมัยปัจจุบัน เป็นภาพที่มองเห็นในสิ่งที่ไม่ควรมากกว่าอดีต อย่างเช่น การลักขโมยที่สามารถทำกันต่อหน้าต่อตา แม้เจ้าของจะยืนอยู่ก็คิดเพียงแค่ว่าอยากได้ก็จะต้องได้ จึงเอามาเป็นของตนเองโดยไม่คำนึงหรือสนใจใครแสดงให้เห็นถึงความเห็นแก่ตัวที่มีมากขึ้นแต่เมื่อมองย้อนลงไป การรับเอาสิ่งที่มีมากเกินไปจนความจำเป็นก็จะทำให้ชีวิตลำบาก เมื่อการที่ทำความดีจนถึงจุดสิ้นสุด ย่อมพบกับการกลับมาสู่จุดเริ่มต้นเป็นการเวียนว่ายในสิ่งที่ควรจะเป็น การอบรมสั่งสอนของคนในสังคมปัจจุบันเป็นความผิดพลาดที่ยากจะแก้ไขเพราะ การสร้างสิ่งที่ดีต้องมีพื้นฐานที่ดี เพื่อเป็นการเสริมต่อยอด แต่การกล่าวเช่นนี้ก็ไม่ใช่ว่าจะถูกต้องเสมอไป แต่เพียงแต่ต้องคอยกล่อมเกล่า สร้างสิ่งที่ดีให้เห็นเพื่อเป็นแบบอย่างในสังคมให้พัฒนาได้ตรงตามเป้าหมายของสิ่งที่ดีอย่างที่เราควรจะเป็นมากกว่าปัจจุบัน

“การมาอยู่กับอู๋ ทำให้ฉันได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่าง สอนให้ฉันใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักช่วยเหลือตัวเอง สอนให้รู้จักความลำบาก เพื่อว่าในอนาคตเราจะสามารถปรับตัวได้ทุกสถานการณ์”

(JRP, 2557 : 77)

เวลาของอดีตเดินไปตามกาล ตามธรรมชาติที่ควรจะเป็น ไม่รีบร้อน มีเวลาเพียงพอในการทำงานแต่ละอย่างให้ดีและสวยงาม แต่เมื่อพูดถึงเวลาในสังคมปัจจุบัน จะสื่อให้เห็นว่า ถ้ายังเป็นคนเมือง เวลาทุกวินาทีมีค่า เป็นเงินเป็นทอง สายเพียงแค่นาทีเดียวสามารถทำให้เสียหายใหญ่ได้ จึงดูการรีบเร่งที่ผิดธรรมชาติ

“แล้วทุกอย่างก็ผ่านไป เวลาค่อย ๆ ผ่านไปวันที่ละคืน...ภาพแวดล้อมเปลี่ยน รอบตัวเองเปลี่ยนไปอย่างมากมาย จากเด็กผู้หญิงที่พายเรือลำเล็กไปโรงเรียน วันนี้ฉันเป็นผู้ใหญ่ที่ใช้ชีวิตสับสนวุ่นวายอยู่ในกรุงเทพฯ”

(กิงการ์ณ รัตนา, 2557 : 62)

และสถานที่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด สมัยเก่าเป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยธรรมชาติ ผืนป่า แม่น้ำอันอุดมสมบูรณ์ มีผลไม้ พืชผักสวนครัวรอบบ้าน ห่างออกไปก็เป็นทุ่งนา แอ่งน้ำ ที่มีความสมบูรณ์ รอคารเก็บเกี่ยวจากผู้คน แต่ในสังคมปัจจุบัน สถานที่ที่เคยสวยงามกลายเป็นแค่ภาพความทรงจำ ที่พบเห็นจะมีแต่ตึกสูง บ้านคน ที่สร้างเพื่อตอบสนององการหาที่อยู่ของประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ยากให้ ภาพเก่าพื้นคืนเพียงใด ทุกอย่างก็เป็นแค่ภาพคู่ขนานที่ยังหาทางมาบรรจบกันไม่เจอ

“โอ! “ลานสกา” ของชาวเหนือได้แปรสภาพจากเดิมไปหมดสิ้น กลายเป็นผืนแผ่นดินเงียบเหงาคละคล้าไปด้วยหยาดน้ำตา บ่งบอกถึงความโศกเศร้าสลดรันทดใจสุดคณานับ ซึ่งอีกนานกว่าจะเหือดหายไปจากความทรงจำของพวกเขา”

(ชาวเหนือ, 2557 : 95)

ฉันกับพี่สาวที่โตมาพร้อมๆกันจำกันได้ดี...ครั้งหนึ่งเราเคยอยู่ตรงนั้นแต่เมื่อเราผ่านไปเรา กลับจำไม่ได้ว่าเราอยู่ตรงไหนแม้กระทั่งลำธารที่น้ำไหลมาจากน้ำตกซึ่งมันควรอยู่ไปชั่ววนาตาปี แต่ตอนนี้เหลือแค่แม่น้ำเป็นแอ่งๆ ลำธารในอดีตมีแต่กองทรายที่ชาวบ้านเอารถไปตักมาก่อสร้างบ้านเรือน

(ลีลา ประจวบ, 2557 : 36)

3. การใช้โวหารต่างๆ

โวหารเป็นศิลปะอย่างหนึ่งของการใช้ภาษาเพื่อขยายความให้ชัดเจน หรือถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก คิดฝัน ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการภาพ (เริงชัย ทองหล่อ, 2556) แสดงให้เห็นความชัดเจนระหว่างอดีตกับปัจจุบันประกอบขึ้นเป็นภาพที่ปรากฏในจินตนาการได้ชัดเจน โดยมีโวหารที่เด่นแสดงให้เห็นภาพ คือ

3.1 บรรยายโวหาร เป็นการเล่าเรื่องหรือชี้แจงเรื่องราวที่ได้พบได้เห็นแล้วลำดับเหตุการณ์ เพื่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนโดยใช้ภาษาเป็นตัวกลางในการสื่อสาร

“บ้านของฉันอยู่ริมแม่น้ำปิง หน้าบ้านเป็นตลิ่ง มีทำน้ำไว้สำหรับล้างจาน ซักผ้า อาบน้ำ เมื่อ 20-30 ปีก่อน ทุกๆเย็นเด็กอย่างฉันจะทำหน้าที่ตักน้ำและหาไปใส่ให้เต็มโอ่ง...”

(เสมาทอง บ้านคังวารี, 2557 : 64)

วิธีทำแป้ง แม่เริ่มทำแป้งแม่ลูกอ่อนจากการแช่ข้าวสารไว้ 4 คืน จนมันเปื่อยยุ่ย ระหว่างที่แช่แม่จะคอยเปลี่ยนน้ำเพื่อไม่ให้ข้าวมีกลิ่นเหม็น จากนั้นจึงเอาดอกเนียม, หัวปราะ, รากแฝกหอม และโกฐสอ ที่ผมช่วยหั่นแช่ร่วมกับข้าวสารอัตรา 1 ส่วนต่อข้าว 3 ส่วน ขยำให้เข้ากันแล้วแช่ต่อไปอีก 1 คืน จึงนำส่วนผสมนั้นไปไม่จนกระทั่งได้น้ำแป้งที่ละเอียด

(สนิท, 2557 : 45)

จากทั้งสองบทความจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนใช้ภาษาในการบรรยายที่เรียบง่าย ผู้อ่านก็สามารถเข้าใจได้ถึงข้อมูลที่ผู้เขียนสื่อสาร เป็นการเรียงลำดับเหตุการณ์ที่บอกถึงสิ่งแวดล้อมรอบบ้านและกิจวัตรประจำวันอีกอย่างก็เป็นการเรียงลำดับเหตุการณ์ของการทำแม่ลูกอ่อนที่ผู้อ่านสามารถลงมือทำตามได้

3.2 พรรณนาโวหาร เป็นการใช้อ้อยคำถ่ายทอดเรื่องราวมุ่งให้ผู้อ่านมีความรู้สึกคล้อยตามกัน เห็นภาพพจน์ มีการเลือกสรรอ้อยคำที่สื่อความหมายชัดเจน

“น้ำค้างจับต้นข้าวโพดเปียกเหมือนฝนตก หมอกลอยตัวขาวอยู่บนยอดเขาลิบๆ กลิ่นดอกกรাত্রีที่แม่ปลูกไว้ข้างกระท่อมส่งกลิ่นหอมกรุ่น เวลาลมพัดจะได้กลิ่นราตรีหอมผ่านจมูกเลยทีเดียว”

(ลีลา ประจวบ, 2557 : 35)

จากบทความเป็นการพรรณนาถึงความงดงามของธรรมชาติยามเช้าที่มองเห็นภาพได้สวยงามงดงามที่เริ่มต้นจากน้ำค้างที่สร้างบรรยายกาศยามเช้าได้ดี อีกทั้งหมอกจางๆ ที่ลอยเหนือยอดเขาและมีกลิ่นดอกไม้ที่ส่งกลิ่นหอมผ่านสายลม ผู้เขียนใช้ภาษาเรียบง่ายแต่ผู้อ่านก็สามารถเข้าใจได้ถึงภาพที่ผู้เขียนกล่าวถึง

“บ้านเกิดของฉันในครั้งกระโน้นเป็นดินแดนแห่งป่าดงพงพีที่แฝงตัวอยู่ท่ามกลางขุนเขาลำเนาไพรในป่าเปลี่ยวห่างไกลผู้คนและเส้นทางสัญจรไปมาค้าขายเป็นอย่างมาก”

(ชาวเหนือ, 2557 : 92)

ใช้คำเรียบง่ายแต่เน้นการใช้คำที่สื่อความหมายได้ชัดเจน เช่น กระโน้น (แทนคำว่านาน) ดินแดนแห่งป่าดงพงพี (แทนป่าเพียงคำเดียว) แฝง (แทนคำว่าอยู่ใน) ขุนเขาลำเนาไพร (แทนคำว่าภูเขา)

3.3 อุปมาโวหาร เป็นการใช้อ้อยคำเปรียบเทียบ ทำให้ผู้อ่านคล้อยตาม เกิดอารมณ์และความรู้สึก

“ตัวอ่อนแมลงปอเคลื่อนไหวโดยการใช้ขาพายน้ำและการพ่นน้ำออกจากกันเหมือนไอพ่นเพื่อให้เองตัวพุ่งไปข้างหน้า...”

(แม่น้องโมญ่า, 2557 : 93)

ผู้เขียนเปรียบเทียบการเคลื่อนไหวของตัวอ่อนแมลงปอกับไอพ่น โดยใช้คำเปรียบว่า “เหมือน”

“...เสียงจ๊กจั่นและแมลงนานาชนิดร้องดังเซ็งแซ่ ประสานเสียงกับนกตบยุงร้องดังตุ๊กตุ๊ก เสมือนเป็นบทเพลงแห่งราตรีกาล...”

(บินหลาเซิงภูหลวง, 2557 : 42)

ผู้เขียนเปรียบเทียบเสียงสรรรพสัตว์เหมือนบทเพลงยามราตรี โดยใช้คำเปรียบว่า “เสมือน” แสดงให้เห็นถึงลักษณะการใช้คำเปรียบเทียบกับธรรมชาติที่เมื่ออ่านแล้วสามารถมองเห็นภาพที่ผู้เขียนพยายามสื่อถึงได้ชัดเจนว่าสิ่งที่กำลังพบเจออยู่ ณ ขณะนั้นเป็นเช่นไร

3.4 สารกโวหาร เป็นการใช้อ้อยคำในการยกตัวอย่างมาประกอบหรือสนับสนุนให้เนื้อหาสมบูรณ์เด่นชัดขึ้น

“บ้านเราปลูกอยู่ท่ามกลางดงไม้ผลอันมี มังคุด ลำสาต พุเรียน จำปาตะ กระท้อน ส้ม ชมพู่ น้อยโหนด และอื่นๆปะปนกันไป เช่น ต้นสะตอ ต้นขี้เหล็ก ต้นลูกเนียง...”

(ชาวเหนือ, 2557 : 93)

“ช่วงผลไม้ออกผลนี้แหละ ไม่ว่าจะอะไรจะออกผลตอนไหน อาทิเงาะ มังคุด มะไฟ ลำสาต ลูกมุด (เป็นผลไม้พื้นเมืองทางภาคใต้คล้ายมะม่วง แต่ผลโตกว่า กลิ่นหอมแรงคล้ายมะม่วง กะล่อน) เจ้าของผลไม้ต่างก็หนาวๆร้อนๆไปตามกัน”

(เล็ก เด็กหลังเขา, 2557 : 87)

จากบทความเป็นการยกตัวอย่างของผลไม้และต้นไม้เพื่อสนับสนุนเนื้อหาให้ชัดเจน โดยตัวอย่างบทความแรกใช้คำว่า “อันมี” ในการยกตัวอย่างดงไม้ผลและใช้คำว่า “เช่น” ในการบอกต้นไม้ชนิดอื่นๆ ส่วนในบทความที่ 2 ใช้คำว่า “อาทิ” ประกอบในประโยคที่ว่า ช่วงผลไม้ที่แหละไม่ว่าจะออกผลตอนไหน เป็นการบอกให้เห็นว่ามีผลไม้หลากหลายชนิด

3.5 เทศนาโวหาร เป็นการใช้อ้อยคำแสดงหรืออธิบายเพื่อให้เห็นจริงและเชื่อถือ จะมีลักษณะ พิสูจน์ข้อเท็จจริงบ้าง ชี้แจงเหตุผลบ้าง อธิบายคุณและโทษบ้าง หรือแนะนำสั่งสอนบ้าง

“การมาอยู่กับอู๋ ทำให้ฉันได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่าง สอนให้ฉันใช้ชีวิตแบบ เศรษฐกิจพอเพียง รู้จักช่วยเหลือตัวเองสอนให้รู้จักความลำบาก”

(JRP, 2557 : 76)

“อู๋เป็นคนแก่ที่ถือเป็นตัวอย่างจริงๆ ไม่เคยนิทว่าร้ายใคร ไม่ขี้บ่น ไม่เจ็บนั้นเจ็บนี้ เหมือนคนทั่วไป ไม่เคยทำอะไรให้ลูกหลานลำบากใจ ไม่ทำตัวเป็นภาระใคร”

(JRP, 2557 : 77)

จากบทความข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นการใช้อ้อยคำที่บอกถึงการสั่งสอน และการเป็นตัวอย่งที่ดี ในการประพฤติตนของแม่อู๋ ที่ผู้เขียนสื่อให้เห็นว่า การกระทำดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่ควรยึดเป็น แบบอย่าง ในการดำเนินชีวิต

สรุป

การศึกษานิตยสารคู่สร้างคู่สม : ความทรงจำเก่าในเรื่องเล่าสมัยใหม่ที่เผยแพร่ พ.ศ. 2557 มี ประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ ความทรงจำแห่งวันวานในคู่สร้างคู่สม ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด 5 ประการ คือ 1. ความทรงจำด้านการดำเนินชีวิต 2. ความทรงจำด้านประเพณีและวัฒนธรรม 3. ความทรงจำด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4. ความทรงจำด้านอาหารการกิน 5. ความทรงจำด้านสถานที่ และ กลวิธีการประกอบสร้างความทรงจำ แสดงให้เห็นแนวคิด 2 ประการ คือ 1. การใช้ตัวผู้เขียนเล่าเรื่อง เพื่อให้เห็นภาพแทนของชุมชนเมืองและชนบท 2. การให้ภาพแบบคู่ขนาน เปรียบเทียบสังคม เวลา และ สถานที่ และประเด็นสุดท้ายคือ 3. การใช้โวหารเพื่ออธิบายให้เนื้อหาชัดเจนยิ่งขึ้น คือ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร อุปมาโวหาร สาธกโวหารและเทศนาโวหาร

การศึกษาเกี่ยวกับความทรงจำ แสดงให้เห็นว่า คนในสังคมปัจจุบัน เรียกร้องหาความสุขในอดีต อยู่ตลอดเวลาเพียงแค่ว่ากับทุกอย่างไว้ในส่วนลึกของจิตใจที่บางครั้งก็ไม่สามารถแสดงออกมาให้ใครเห็น หรือรับรู้ได้ ทั้งหมด อาจใช้แนวทางการบอกกล่าว เพื่อพูดถึงเรื่องราวเก่าๆ ด้วยกันกับเพื่อนในสมัยนั้น

เหมือนเป็นการนั่งปรับทุกข์ เพิ่มความสุขจากการพูดคุยในเรื่องเก่าๆ เพราะทุกอย่างที่ผ่านมาเป็นเหมือน คลังเก็บความสุขที่ในขณะนี้ใกล้เข้าสู่ภาวะการจากไปของสังขาร อดีตจึงย้อนกลับมาเพื่อให้นึกคิดวนไป เมื่อครั้งกำเนิด

การโยยหาอดีตพูดในเรื่องของวิถีชีวิตที่แตกต่าง แต่ไม่แตกแยก ถึงแม้ผู้เขียนแต่ละคนจะอยู่คน ละที่ แต่การดำเนินชีวิตเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ การใช้ชีวิตเรียบง่าย อยู่กับครอบครัว ไม่หรูหรา หรือฟุ่มเฟือย มีการทำมาหากินแบบสุจริต ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในทุกเรื่องมีการสั่งสอนในทางที่ดี และการดำรงชีวิตในแนวทางที่พอเพียง คือการปลูกสิ่งที่กิน และหากินในสิ่งที่ทำตามธรรมชาติ ตามฤดูกาล โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใคร เป็นการพึ่งพิงแบบอิงอาศัยที่น่าอัศจรรย์ใจยิ่งนัก ทั้งในเรื่องของการ ปลูกข้าว จะมีการปลูกข้าวเป็นหลัก เพื่อเก็บไว้กินยามไม่มี และเมื่อมีการทำนา จะมีสิ่งที่ตามมาคือ การ ทำอาหารจากการทำนา เผ่านา หรือสิ่งรอบๆที่อยู่ใกล้ๆ อีกทั้งยังเป็นการสร้างเทคนิคอาชีพเสริมที่ สามารถพัฒนาไปเป็นวิธีการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคตได้อีกด้วย บางครอบครัวที่มีชีวิตติดแม่น้ำ ก็จะมี รูปแบบการดำเนินชีวิตที่สอนให้ลูกหลานเข้าใจการอยู่กับแม่น้ำอย่างปลอดภัย คือการสอนว่ายน้ำโดยใช้ วัสดุธรรมชาติมาเป็นเครื่องมือในการฝึก และก็เป็นเรื่องที่ดีที่สามารถส่งผลต่อพัฒนาการในด้านร่างกาย เพราะจะได้แข็งแรง และรู้จักการเอาชีวิตรอดในยามที่ตกอยู่ในสภาวะที่นั่งลำบาก หรือครอบครัวชาวสวน ก็จะมีเน้นในรูปแบบของการดูแลพืชผลของตน การรดน้ำ พรวนดิน การเก็บเกี่ยว จนกระทั่ง การสร้าง รายได้จากสิ่งที่ตนมี ก็เป็นการฝึกฝนที่ปลูกฝังสิ่งดีๆให้ลูกหลานได้จดจำ หรือมีแต่การประดิษฐ์ หรือทำ เครื่องหอมไว้ใช้ส่วนตัว เช่น การทำแป้งอ่อนไว้ทาตัว และทำน้ำมันทาผม ไว้บำรุงผมให้เงางาม หรือการ ทำน้ำมันทาตัวจากพืชที่บำรุงผิวพรรณให้ผ่องใสและงดงาม

การประกอบสร้างภาพแทนในอดีต สิ่งที่เด่นมากที่สุดนั่นคือการบรรยายฉากที่ทำให้มองเห็น ธรรมชาติรอบด้านการพรรณนาฉากธรรมชาติทั้งที่เป็นผืนน้ำแผ่นดินในอดีตที่อุดมสมบูรณ์ ภาษาที่ใช้ใน การนำเสนอเป็นภาษาที่สามารถเข้าใจได้ง่าย เมื่อได้อ่านข้อความจะทำให้รู้ว่าผู้เขียนต้องการสื่อว่าอดีตมี อะไรให้น่าจดจำ ในปัจจุบันจึงมีการสร้างภาพแทนขึ้นมาเรื่อยๆ โดยเฉพาะการสร้างตลาดย้อนยุค ที่เน้น ภาพบรรยากาศแบบเก่า ๆ มีการแต่งกายแบบเก่าที่เน้นใส่ผ้าถุง นุ่งโจงกระเบนอย่างเช่นเมื่อวันวาน มีการ ทำอาหารที่เน้นความเป็นไทยมากขึ้น นำขนมโบราณที่ปัจจุบันแทบจะหาทานไม่ได้มาทำขายและบอก ประโยชน์แก่ผู้ที่มาเยี่ยมชม เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านอาหารการกินให้แตกยอดต่อไปในอนาคต มี การนำพืชผักผลไม้มาเป็นส่วนประกอบหลักในการทำอาหาร และมีการนำพืชผักสวนครัวที่ปลูกเองมาขาย ในราคาถูก เพื่อให้เห็นแนวทางการค้าขายในอดีตมากยิ่งขึ้น ธรรมชาติที่สร้างขึ้นเป็นภาพแทนของ ธรรมชาติที่เคยมี เพื่อให้มองเห็นถึงแนวคิดที่แฝงอยู่ในการโยยหาอดีต เรียกได้ว่าเป็นความรู้สึกรู้สึกที่ต้องการให้ ทุกคนได้รับรู้ได้สัมผัส

อดีตไม่ได้ถูกสร้างแค่ตลาดย้อนยุค แต่ปัจจุบันนี้มีการจัดกิจกรรมนวัตวิถีที่เป็นแนวทางในการ นำไปสู่อดีตที่เคยเกิดขึ้นแต่ผสมผสานกับความสมัยใหม่ที่ดำเนินอยู่ เพียงเพราะความเก่าที่ถวิลหา แต่ ความใหม่ที่มีอยู่ก็ยังคงต้องมี เพราะไม่ใช่ทุกคนที่จะเรียกร้อยอดีต แคร่รับรู้ว่าคุณส่วนใหญ่ให้ความสำคัญตาม ค่านิยมที่กำลังเป็นไปคือการได้กลับไปสัมผัสกับความรูสึกเก่าที่เคยผ่านมา แต่กับคนในยุคปัจจุบัน คือ การ ได้ไปเที่ยวหรือสัมผัสยุคที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนว่าเป็นเช่นไร และเหตุใดคนที่อยู่ในยุคนั้นชอบเล่าเรื่องเก่าๆให้ ฟัง แล้วก็นักจะมีความสุขทุกครั้งเมื่อได้นึกถึงความรักในบ้านเกิด

อดีตที่เคยมีมาตามกาลเวลากลับอดีตที่ถูกสร้างมีลักษณะที่เหมือนกันนั่นคือ ความรู้สึกรู้สึกความสุขที่ ทุกคนได้รับในรูปแบบต่างๆ และสิ่งที่ต่างกัน นั่นคือ ความเหมือนในอดีตที่ปัจจุบันไม่สามารถสร้างให้

เหมือนได้ คือ บรรยากาศที่เหมือนเดิม หรือภาพผู้คนที่เหมือนเดิม ในหลาย ๆ ด้าน ความทรงจำเป็นสิ่งที่มีค่า ขึ้นอยู่กับว่าผู้คนนั้นเห็นคุณค่ามากแค่ไหน แต่ไม่มีวันไหนที่ความทรงจำจะจางหายไป เพียงแค่จากแต่ไม่เคยจบ

เอกสารอ้างอิง

- กึ่งการณ รัตนา. (2557). บ้านริมคลอง. ใน อภินิหาร โกธธรรม และพรชพร แก่นประกอบ (บ.ก.), *นิตยสารคู่สร้างคู่สม*. (น. 61-63). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์. (2551). *ภาพตัวแทนคนจนในรายการเกมโชว์ทางโทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (สื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- คณิตา ซองศิริ. (2553). *การวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายเรื่อง "การโหยหาอดีต" ในรายการปกิณกะทางโทรทัศน์ชุด "ตลาดสดสนามเป้า"*. วิทยานิพนธ์ ว.ม. (สื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คนพะเยามีทะเบียนบ้านชลบุรี. (2557). มนต์รักลูกทุ่งในวันวาน. ใน สุจิตรา สมแสงและวิไล นันตะภาพ (บ.ก.), *นิตยสารคู่สร้างคู่สม*. (น. 73-75). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- ชาวเหนือ. (2557). ถวิลหาอดีตอันยาวนาน ผ่าน...ขุนเขา แมกไม้ ปุยเมฆ สายน้ำอันฉ่ำชื่น ณ "ลานสกา". ใน สุจิตรา สมแสงและวิไล นันตะภาพ (บ.ก.), *นิตยสารคู่สร้างคู่สม*. (น. 92-95). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- ดอกหญ้า ปลายดอย. (2557). น้ำมันใส่ผมของแม่ฮ้อยหอมอน. ใน อภินิหาร โกธธรรม และสุจิตรา สมแสง (บ.ก.), *นิตยสารคู่สร้างคู่สม*. (น. 48-49). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- _____. (2557). หล่องข้าวหลวง. ใน ดำรง พุฒตาล (บ.ก.), *นิตยสารคู่สร้างคู่สม*. (น. 94 - 95). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- ทัศนีย์ แก้วตุลุด. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อและการใช้ประโยชน์จากการอ่านนิตยสารคู่สร้างคู่สมของผู้อ่านในจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (นิเทศศาสตร์). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นิพัทธ์พงศ์ พุ่มมา และณรงค์กรณ รอดทรัพย์. (2559). *การโหยหาอดีตในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. พิษณุโลก : บรรณาธิการวารสารอายุธรรมศึกษา โขง-สาละวิน กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม.
- นิภา จีระเสถียร. (2557). วิถีชีวิตเก่าที่บ้านเกิด. ใน ภาวนา คนตรง และวิไล นันตะภาพ (บ.ก.), *นิตยสารคู่สร้างคู่สม*. (น. 98-100). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- บินหลาเชิงภูหลวง. (2557). ลมหวัษา. ใน อภินิหาร โกธธรรมและสุจิตรา สมแสง (บ.ก.), *นิตยสารคู่สร้างคู่สม*. (น. 42-43). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- แม่ฮ่องสอน. (2557). ชีวิตเด็กบ้านนอกกับเครื่องบินส่วนตัว. ใน ภาวนา คนตรง และอภินิหาร โกธธรรม (บ.ก.), *นิตยสารคู่สร้างคู่สม*. (น. 92-93). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- เริงชัย ทองหล่อ. (2556). *หลักภาษาไทย ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ : ไฮเอ็ดพับลิชชิ่ง.
- ลีลา ประจวบฯ. (2557). "เขาล้าน" ทับสะแก. ใน สุจิตรา สมแสง และอภินิหาร โกธธรรม (บ.ก.), *นิตยสารคู่สร้างคู่สม*. (น. 34-36). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- เล็ก เด็กหลังเขา. (2557). "ใส่ใจ" ความเชื่อที่มากับการแข่ง. ใน อภินิหาร โกธธรรม และสุจิตรา สมแสง (บ.ก.), *นิตยสาร คู่สร้างคู่สม*. (น. 87-88). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- สนิท. (2557). แป้งแม่ลูกอ่อน. ใน กานดา พุฒตาล (บ.ก.), *นิตยสารคู่สร้างคู่สม*. (น. 44-45). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.

- สุภาพร. (2557). ต้นจากที่อยู่ในความทรงจำของชาวเล. ใน สุจิตรา สมแสง และพรระษพร แก่นประกอบ (บ.ก.), *นิตยสารคู่สร้างคู่สม*. (น. 58-61). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- เสมาทอง บ้านคิ่งวารี. (2557). “คิ่งวารี” บ้านเรา. ใน ภาวนา คนตรง และอภิรดี โกธธรรม (บ.ก.), *นิตยสารคู่สร้างคู่สม*. (น. 64-65). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- หนุ่มสงขลา. (2557). เพลินวันวานผ่านท้องนา. ใน วิทยา รุ่งแจ้ง (บ.ก.), *นิตยสารคู่สร้างคู่สม*. (น. 64-65). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- JRP. (2557). อ้อยคำ. วันวาน. ใน สุจิตรา สมแสง และวิไล นันตะภาพ (บ.ก.), *นิตยสารคู่สร้างคู่สม*. (น.75-77). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.